

UDK: 373.24 : 373. 21
Stručni članak
Primljeno: 06. 03. 2007.
Prihvaćeno: 24. 03. 2007.

ORGANIZACIJA DNEVNOG ODMORA DJECE U DJEČJEM VRTIĆU

Željana VIVODINAC, odgojiteljica
D.V. „Smokvica „
Put Duilova 8b, Split

Sažetak: *U ovom radu autorica se bavi pitanjem prepoznavanja i uvažanja potreba djece vrtićke dobi. Naglasak se stavlja na organizaciju rada i prostora, a u svezi dnevnog odmora djece koji se provodi unutar dobno mješovite skupine. Autorica se posebice bavi pitanjima sustavnog planiranja, problemima na koje odgojitelji nailaze tijekom uvođenja fleksibilne organizacije dnevnog odmora djece, potrebama roditelja u odnosu na dječje potrebe; adaptaciju i socijalizaciju djece; prihvaćanjem različitosti i želje djece za suradnjom. Autorica naglašava kako je proces provođenja teorije u praksu dugotrajan, ali moguć ako su odgojitelji otvoreni za nove izazove, te odgojiteljsku kompetenciju smatra ključnom točkom u tom procesu. Funkcioniranje djece unutar skupine (tijekom dnevnog odmora) pokazuje da sva djeca imaju mogućnost uspješno zadovoljiti svoje potrebe ne ugrožavajući tuđe.*

Ključne riječi: *dijete, odgojitelj, dnevni odmor, potrebe, suradnja*

UVOD

Ima li dijete potrebu za dnevnim odmorom u vrtiću, trebaju li svi spavati ili ne, česta je tema stručnih rasprava. Prihvaćanjem humanističke koncepcije u odgoju i obrazovanju prihvaćena je činjenica da svako dijete ima individualnu potrebu za dnevnim odmorom, jednako kao što su i interesi i druge potrebe individualni. Stoga, i Hansen i sur. (2001, 15) naglašavaju: „Svako dijete ima jedinstven uzorak i tempo razvoja, kao i individualnu osobnost, način učenja i obiteljsko podrijetlo. I kurikulum treba pokazivati da su odrasli svjesni tih razlika.“

Teoretičari promišljaju, istražuju i postavljaju smjernice koje na prvi pogled praktičarima izgledaju kao utopija, potom se oni najsmjeliji uhvate u koštac s određenim pitanjem (problemom) te malo, pomalo teorija počne „živjeti“ u praksi. Tijekom te suradnje uočilo se da roditelji često svoju potrebu stavljaju ispred

dječje, pa je i tu trebalo dati konkretne smjernice. Važno je da imamo na umu da roditelj možda nije prepoznao neku potrebu svog djeteta, dok mi kao odgajatelji jesmo. Tu se od odgajatelja očekuje da informira roditelja o tome, te mu sa svog aspekta i kroz svoje znanje pruži korisne informacije.

Kako je odgojitelj stručna i kompetentna osoba, njegov „posao“ je da prama djecu, prati i prepoznaje njihove individualne potrebe te adekvatno na njih odgovara. Odgajatelj je u mogućnosti uvidjeti stvarnu potrebu djeteta za snom na osnovi njegova ponašanja. Ukoliko dijete svaki dan uporno stavljamo u krevet, a ono ni jednom nije zaspalo, ili se jako buni protiv odlaska u krevet, treba mijenjati pristup.

Nekada su se donosila pravila unutar grupe koja su donosili odrasli, a koja nisu bila dovoljno prilagođena dječjim individualnim potrebama.

Kada je odrasli – odgajatelj, odlučio da „je vrijeme“ za neku aktivnost, većina se djece trebala uključiti u tu aktivnost, a kada „je vrijeme za spavanje“, očekivalo se da sva djeca imaju tu potrebu. To je, naravno, neku djecu jako frustriralo pa su nerijetko upravo iz tog razloga odbijala vrtić. Jasno je da nemaju sva djeca istu potrebu u isto vrijeme i zbog toga je odgajateljska zadaća prilagođavati pristup prema s potrebama i interesima svakog pojedinog djeteta u grupi.

Ipak, čini se, da su neka pitanja i neke dileme u svezi toga i danas neriješeni. Zbog onih koji ne vjeruju da će prepoznati dječju potrebu za dnevnim odmorom i prema njoj planirati organizaciju rada s djecom, želim ispričati svoje iskustvo vezano uz prepoznavanje i stvaranje uvjeta za uspješno zadovoljavanje dječje potrebe za dnevnim odmorom.

U mješovitim skupinama borave djeca različite dobi. U tim skupinama se uočava još veća važnost za individualnim pristupom prema svakom djetetu, glede dnevnog odmora.

Dobno mješovita skupina

Dobno mješovite skupine su se u mojoj praksi pokazale izuzetno korisne za zdrav i cjelovit razvoj djece. No, to donosi i neke probleme kod organizacije dnevnog rada i odmora. Naime, kada se radi o mješovitoj skupini onda se pretpostavlja s obzirom na različitu dob djece da u njoj borave djeca koja imaju potrebu za dnevnim odmorom kao i koja tu potrebu nemaju.

Kako bismo svojoj djeci u grupi osigurali kvalitetno provedeno vrijeme u vrijeme poslijepodnevnog odmora, potrebno je dobro isplanirati i organizirati rad i prostor u kojem djeca borave u vrtiću. Djeci koja nemaju potrebu za odmorom, potrebno je ponuditi dovoljno poticaja za mirnu i kreativnu igru, a za djecu koja imaju tu potrebu u isto vrijeme omogućiti mjesto, tiho i ugodno ozračje za spavanje.

U dobno mješovitoj grupi s kojom ja radim, djeca različite dobi imaju i različite potrebe. Iako gotovo od početka svog odgajateljskog staža radim s dobno mješovitim skupinama, dobro pamtim negodovanja nekadašnjih roditelja posebno roditelja djece u šestoj godini prije polaske u školu. Spominjem te početke koji su iziskivali velike napore odgajatelja da roditeljima objasne, da bez obzira na dob, neka djeca imaju potrebu za odmorom, a neka ne. Dakle, mješovita skupina ili ne, ne mijenja činjenicu da svako dijete ima individualnu potrebu za snom, te da ta potreba nije svaki dan jednaka.

Suradnja i socijalizacija

Kroz suživot djece različite dobi, različitih interesa i različitih individualnih potreba od velike je važnosti zajedničko sudjelovanje u svakodnevnom životno-praktičnim aktivnostima i u razvoju kulturno-higijenskih navika. Petogodišnjaci i šestogodišnjaci vole kada ih se uvažava dajući im odgovornosti, primjerice, da „preuzmu“ odgovornost za trogodišnjaka prilikom pranja ruku prije jela.

U mojoj skupini to radimo tako da se djeca izmjenjuju u odgovornostima. Dok jedni vode računa o malom prijatelju tako da mu pomognu izuti cipele i obući papuče, drugi im pomažu pri pranju ruku i odabiru mjesta sjedenja za ručkom. Mlađoj djeci je potrebna pomoć i pri odlasku na spavanje (stavljanje posteljine na krevet i oblačenje pidžama). Dok mlađa djeca uživaju u pozornosti starije djece, a starija djeca u važnosti koju im daju odgajatelji, ono što se razvija međusobno je neprocjenjivo: **kvalitetan odnos**, a Hansen i sur. (2001) ističu: „Komunikacija, međusobno poštivanje, prihvaćanje razlika i interes djece temelj je dobrog odnosa „ (str 31)

Kroz suradnju djeca se socijaliziraju i prihvaćaju jedni druge onakvima kakvi jesu (mali, veliki, brzi, spori, manje ili više samostalni itd.). Na taj način djecu učimo solidarnosti i općenito empatiji.

Suradnja među djecom i proces socijalizacije se potiče kvalitetnom suradnjom odgajatelja s djecom, zajedničkim dogovorima te svakodnevnom prepoznavanjem zadovoljstva djece kod sudjelovanja u aktivnostima.

Kvalitetan odnos podrazumijeva sve što naš život čini kvalitetnim, a nas ispunjava kao osobe.

Ukratko, dobra komunikacija, kvalitetna suradnja uz dogovaranje, pregovaranje i svakodnevno druženje je preduvjet za sretno življenje djece i odraslih u dječjem vrtiću. Iskustvo pokazuje da u vrtiću mnoga djeca imaju jedinstvenu priliku učiti kako se kvalitetan odnos razvija u jednoj društvenoj zajednici kao što je je dječji vrtić.

Istodobno, kroz suradnički kvalitetni odnos djeca uspješno zadovoljavaju svoje temeljne psihološke potrebe: pripadanje/ljubav, moć/snaga/kompetencija, sloboda i zabava.

Potrebe djece unutar skupine

Bazična potreba koju imaju sva živa bića (**preživljavanje**) je usko povezana sa potrebom djece za dnevnim odmorom. Dijete raste i cjelovito se razvija kada mu je omogućeno da zadovolji sve fiziološke potrebe – potrebu za hranom, pićem, obavljanje nužde i potrebu snom. Tu je odgovornost na odgajatelju da i u dječjem vrtiću omogući zadovoljenje tih potreba.

Kvalitetnom međusobnom komunikacijom djeca zadovoljavaju i jednu od temeljnih psiholoških potreba - **pripadnost i ljubav**. Pripadati nekome, znači „voljeti, dijeliti, surađivati i iako je ne trebamo zadovoljiti odmah, kao glad ili žeđ, to je jedna od naših osnovnih potreba.“ (Glasser, 1997, 9). Gradeći odnos, igrajući se i/ili sudjelujući u zajedničkim aktivnostima, djeca se bolje upoznaju i zadovoljavaju tu svoju temeljnu psihološku potrebu. Uzmemo li u obzir da „...nas pokreće potreba, da pridobivajući druge ljude, steknemo poštovanje (**moć**), koje je pri tom prateća pojava...“ (Glasser, 1997, 10). U grupi putem suradnje djece u igri primjećujemo zadovoljavanje i te potrebe. Poštivati osobu pored sebe, znači učiti se socijalizacijskim vještinama.

Djeca se zabavljaju (**zabava**) kad rade nešto što ih potvrđuje kao uspješne individualce, a opet su dio jedne zajednice.

Uvažavajući jedni druge, a pri tom imajući **slobodu** u odabiru (društva za igranje, mjesta i igara, mogućnosti odmarati se, ili ne i sl.) dijete se potvrđuje kao pojedinac, jer kako Glasser (1997, 13) naglašava „Ono što želimo jest sloboda kako ćemo živjeti, da slobodno sebe izražavamo, družimo se s kim hoćemo...“.

Od velike nam je koristi „slušati“ dijete u odnosu na zadovoljenje potreba i prepoznati njegovu stvarnu potrebu. Dijete nam posredno ili neposredno ukazuje na svoju jedinstvenu potrebu., pa tako odgajatelj koji zaista promatra dijete može znati kako da mu pomogne da ih zadovolji.

Moguće je reći, da su «bezosjećajni obrasci ponašanja» odgojitelja, nedovoljno bavljenje problemom individualnih potreba za dnevnim odmorom djece u dječjem vrtiću.

Zato je važno slušati i opažati što nam dijete poručuje, jer poručuje nam upravo ono što treba.

Organizacija dnevnog odmora i prostora

Svake godine, na početku pedagoške godine kolegica i ja razgovaramo o karakteristikama djece u grupi. U obzir uzimamo dob djece, njihove interese, dječje potrebe za snom ili dnevnim odmorom, raspoloživi prostor, materijale kojima raspoložemo i koje planiramo prikupiti itd., kako bismo na osnovi toga organizirali prostor za početak školske godine. „Pažljivo isplaniran prostor sobe dnevnog boravka potiče djecu na istraživanje, inicijativu i kreativnost „ (Hansen i sur., 2001, 5).

Tijekom godine „početna slika“ se mijenja, jer se mijenjaju i djeca - djeca odrastaju i razvijaju se, mijenjaju interese, planirano nas „odvede u drugi smjer“, mijenja se i broj djece. U početku, djecu slušamo i pratimo njihove interese i „snimamo“ njihove potrebe, i na taj način cjelokupnu organizaciju rada je usmjeravamo prema svakom djetetu.

Ako imamo na umu da potičemo djecu na inicijativu, onda djeci ostavljamo mogućnost da samoinicijativno osmisle prostor za spavanje, odluče hoće li spavati i kako žele organizirati tihe aktivnosti.

U suradnji s djecom i prateći njihove potrebe, prostor sobe smo organizirali kao:

1. prostor za „spavače“
2. prostor za odmor (čitanje i slušanje priča)
3. prostor u kojem su aktivnosti za djecu koja su u godini pred polazak u školu.

1. Prostor za „spavače“

Taj dio sobe osmislili smo tako da je lako prostorno promjenjiv, što znači da su tu stavljeni lako prenosivi sadržaji, pregrade koje je lako pomaknuti. Kreveti su u blizini. Nastojimo da u tom dijelu sobe ne dopire previše zvukova iz vani, ili s hodnika. Isto tako vodimo računa da nisu preblizu vrata, kako njihovo otvaranje ne bi smetalo djeci dok ne zaspu.

Ukoliko se neko dijete želi odvojiti (ili mi smatramo da bi to bilo poželjno), nastojimo mu naći adekvatno mjesto (ili ga ono samo pronađe). Vodimo računa da je i taj dio sobe lijepo uređen i „jednako važan“ za djecu (zavjesice, slikovnice u blizini, „vesele“ pregrade..).

2. Prostor za odmor

U tom dijelu sobe su priče i slikovnice na dohvat ruke. Često je to mjesto gdje se slušaju priče, ili pak, gledaju crtani filmovi, bajke (u blizini je TV, kasetofon, CD- player). Tu djeca odlaze samoinicijativno, ukoliko se žele odmoriti sami ili sa svojim odabranim prijateljem. Ponekad u tom prostoru spavaju a imaju slobodu dignuti se kada to žele. Primjećujemo da sve više djece traži da im namjestimo krevete za odmaranje u tom dijelu (mislim na djecu koja prije nisu pokazivala znakove umora i nisu nikada prije spavala u vrtiću).

Mišljenja sam da djeci koja dugo borave u vrtiću dobro dođe da se malo umire, odmore, eventualno i zaspu. Tako su manje razdražljivi, nervozni, a ne prisiljava ih se na spavanje. Na taj način, djeca još više prihvaćaju vrtić, koja postaje njihova druga kuća- „dječja kuća“, radosni kutak, u koji rado dolaze.

3. *Mirne aktivnosti i kutak «predškole»*

Za vrijeme dnevnog odmora taj dio sobe je osmišljen tako da su djeci pri ruci crtančice, radne liste, boje (drvene, pastele vodene..), kolaži, časopisi, didaktičke igre (memori, puzzle, domina, društvene i poticajne igre – križaljke, slagalice..). Djeca slobodno biraju što će raditi. Tu djeca mijenjaju aktivnosti, druže se, igraju (lego kocke i društvene igre), od odgajatelja traže aktivno sudjelovanje (u pojedinim aktivnostima) i tako ponovo ostvaruju interakciju – grade odnos uvažavajući tuđe potrebe i zadovoljavajući svoje.

Centre i radionice formiramo i osmišljavamo zajedno s djecom npr.:

- centar za početno čitanje i pisanje
- likovna radionica (razni likovni materijali)
- centar opremljen manipulativnim materijalima (glina, plastelin, glinamol)
- centar opremljen građevnim materijalima (drvene i plastične kocke raznih boja i veličina, lego kocke
- centar za istraživanje i eksperimentiranje...

U vrijeme dnevnog odmora nastojimo prilagoditi funkcionalnost pojedinih centara i radionica tako da mnoštvo materijala bude i dalje djeci na dohvat ruke. Ponekad u svezi s tim imamo određene poteškoće npr. ako je neko od djece odlučilo promijeniti mjesto spavanja. Te probleme rješavamo zajedničkim dogovorima s djecom (onom koja pokazuju neki poseban interes i onom koja u tom prostoru žele spavati), jer kao odgajatelji kojima su potrebe i interesi djece od velike važnosti smo fleksibilni kada se radi o promjenama unutar centara ukoliko neko od djece za to pokaže poseban interes.

Organizacija rada i priprema aktivnosti

Organizacija prostora sama po sebi nije sve. Važno je dobro isplanirati i organizirati aktivnosti. Priprema djece, poticanje na pozitivne odnose i razvoj pozitivne slike o sebi je jako važan aspekt odgojno-obrazovnog procesa. Jednom riječju - dogovori i suradnja. U našoj sobi djeca imaju pravo mijenjati prostor, što znači da se soba prostorno mijenja tijekom godine. Imamo organizirane im planirane dnevne aktivnosti ali i „koristimo krug dogovora“. U tom krugu (okupljanje u jednom dijelu sobe) djeca i odgajatelji razgovaraju i dogovaraju što je sve postavljeno po centrima kao dnevni poticaji, što djeca žele raditi, gdje i na koji način je to moguće ostvariti. Onaj tko ne sudjeluje u tom krugu nema mogućnost utjecati na izmjene u centrima; na smještaj predmeta, organizaciju oko mjesta za neke igračke, predlaganje materijala i poticaja za rad, pa djeca rado sudjeluju u zajedničkim dogovorima. Zajednički dogovori jačaju dječju želju za suradnjom.

Vodimo računa o tome da se djeci objasni sve što se u sobi radi, mijenja, događa, traži se od njih da i oni aktivno sudjeluju u raspravama. Ta sloboda u

odlučivanju djecu uči odgovornosti. Ako smo se dogovorili da djeca sudjeluju u nekim aktivnostima koje nisu uobičajene u vrijeme dnevnog odmora i mirnih aktivnosti, od djece se očekuje odgovorno ponašanje (biti tih, uvažavati prijatelje koji se odmaraju).

U svemu što radimo ističemo važnost zajedništva. Smatram da je od neprocjenjive važnosti usvajanje socijalnih vještina, jer nas one u konačnici i određuju kao odgovorne pojedince. Čovjek je socijalno biće i razvijajući empatiju, razumijevanje tuđih potreba i potreba drugog djeteta, ono počima shvaćati važnost društva i pripadanja okolini.

Svake godine je sve lakše organizirati takvu mješovito dobnu skupinu s različitim potrebama djece jer svake godine imamo više iskustva i sigurnosti, a djeca jedni drugima prenose svoja znanja i sve su vještija u vlastitim izborima.

Potreba roditelja u odnosu na dječju potrebu

Kroz praktično iskustvo shvatila sam da roditelj ponekad definira svoje potrebe kao djetetove vjerujući kako je „to dobro za dijete,“, pa su primjerice, vrlo česti komentari roditelja: „Teto, ne mora spavati jer nema potrebu .. a i tako ranije ide leći, znate to mi je važno.“. Odgojitelj se pak suočava sa suprotnim – dijete je razdražljivo, ljutito, a ponekad i zaspe za stolom. Drugi, pak roditelji inzistiraju na „spavanju“ djeteta uvjeravajući odgojitelja kako dijete „obavezno mora spavati jer je to zdravo za njega“. Dijete, međutim, danima poslušno liježe na ležaljku, dugo leži i ne zaspe, čekajući samo kad će mu odgajatelj reći da može ustati iz kreveta.

Kao odgojitelj, ja sam u konfliktu. Imam dvije potpuno različite informacije. Mislim da svaki roditelj voli svoje dijete i radi najbolje što u tom trenutku zna. Radi sve iz najboljih namjera iskreno vjerujući u to. Kao odgojitelj, pitam se:

„Jesam li tu kako bih pod svaku cijenu ugodila roditelju, ili sam kompetentna, educirana osoba, koja otvorena srca „sluša, obje strane. Vidim se u ovoj drugoj ulozi. Sve navedeno, nastojim objasniti roditelju, razgovarati s njim, informirati ga, dogovoriti se, naći kompromis. Nastojim u tim razgovorima biti stručna, stajati iza svojih uvjerenja ali poštujući i roditeljeva.

Važno mi je da roditelj zna da ispred njega stoji kompetentna osoba kojoj je stalo do njegova djeteta, koja njegovo dijete dobro ga poznaje, voli ga, poštuje i prihvaća.

Kompetencija odgajatelja

Razmišljajući o kompetentnom odgojitelju, Slunjski (2006) napominje: „Koga trebamo; kompetentne praktičare osposobljene za koncipiranje, izvođenje, uz istovremeno praćenje i vrednovanje vlastitog rada u odnosu na prihvaćene kriterije koje prihvaća humanistički usmjereni kurikulum“ te dalje dodaje “U ovom

su kontekstu posebno važni procesi samorazvoja i samousavršavanja učitelja jer im načine razmišljanja i uvjerenja nitko ne može narediti.“ (str. 20.)

Kompetencija ne dolazi sama po sebi. Ona se stječe napornim radom, trajnim stručnim usavršavanjem, istraživanjem, te primjenjivanjem naučenog u praksi. Kompetentni odgajatelj se konstantno preispituje i čini samoprocjenu svojih postignuća. Nadalje on vodi razgovore sa svojim kolegama i sustručnjacima te i na taj način dolazi do određenih spoznaja.

Kompetentni odgajatelj konstantno uči i otvoren je za nove spoznaje i načine rada. On svoju kompetenciju stječe kroz iskustvo u neposrednom radu s djecom, koja su njegovi najbolji učitelji.

Ako je sve do sada navedeno ono što se očekuje od jednog kompetentnog odgajatelja uz prorađivanje recentne stručne literature, suradnju sa stručnim suradnicima i kolegama iz vrtića, onda je to odličan preduvjet za stalno mijenjanje prakse vodeći računa o potrebama djece unutar skupine.

Svaka skupina, svake godine postavlja nove zahtjeve, no cilj ostaje isti - zadovoljiti djetetove osnovne potrebe i poticati sretno odrastanje i cjeloviti razvoj unutar dječje ustanove kakav je vrtić. Uvažavajući dijete, njegove potrebe, potencijale i interese planiramo, ostvarujemo i evaluiramo našu svakodnevnu odgojnu praksu te smo stalno usmjereni na pronalaženje novih rješenja u promišljanju te iste prakse. S tim u svezi, (Slunjski, 2006) naglašava: „Sustavno razmišljanje je, ključno oruđe stvaranja organizacije koja uči“ (str 7.).

Ako je sustavno promišljanje ključno oruđe koje mijenja način razmišljanja ljudi, onda je i to jedno od značajnih obilježja kompetentnog odgajatelja.

Imajući u vidu da je kompetentan odgajatelj svestrana i kreativna, te stručno educirana osoba, onda znamo da cijeli proces ide u dobrom smjeru i da je usmjeren na stvaranje optimalnih uvjeta za uspješno zadovoljenje potreba djece u skupini.

Zaključak:

Humanistički pristup u odgojno-obrazovnom procesu je osnovno načelo mog svakodnevnog praktičnog rada sa djecom. U početku su se neke ideje «nespretno» provodile u praksi, no sa svakom novom spoznajom su se usavršavale i dobivale na težini. Kako sam odavno osvijestila važnost uočavanja individualnih razlika i potreba djece, ova tema je za mene bila jedna od najvažnijih. Znam koliko je važno da dijete zadovolji svoju dnevnu potrebu za odmorom jer je to od velike važnosti za njegov rast i razvoj. Iz teorije i osobne prakse uvjerila sam se da djeca iste dobi imaju različite potrebe. Dakle, ne možemo planirati rad samo na osnovi dobi djece iz grupe ili nekog unaprijed propisanog programa rada. Kad se dijete ne prisiljava na spavanje nego mu se daje izbor da se „ malo odmori, i to u prostoru sobe koji njemu odgovara, onda nema otpora kod odlaska u krevet.

Ne mogu reći da sam pronašla savršen model za rješenje tog pitanja u praksi, jer svakim danom i dalje otkrivam dječje potrebe, kombiniram, prilagođavam, preispitujem..., te stalno mijenjam sebe i svoje ponašanje kako bih bila bliže djetetu.

LITERATURA:

1. Glasser W. (1997): *Teorija kontrole*, Zagreb, Alinea.
2. Hansen K.A, Kaufmann R.K., Walsh K.B. (2001): *Kurikulum za vrtiće*, Zagreb, Biblioteka Korak po korak.
3. Juul J. (1998): *Vaše kompetentno dijete*, Zagreb, Educa.
4. Slunjski E. (2006): *Stvaranje predškolskog kurikuluma u vrtiću-organizaciji koja uči*, Zagreb, Mali profesor.

UDC: 373.24 : 373. 21

Professional article

Accspted: 06. 03. 2007.

Confirmed: 24. 03. 2007.

NEEDS FOR DAILY BREAK – ORGANIZATION OF ACTIVITIES AND SPATIAL DISPOSITION

Ž. VIVODINAC (Split)

Šk. vjesn. 56 (2007.), 1-2

Summary: *The author of this text deals with the issue of recognizing the needs of the kindergarten children. The emphasis is laid on the organization of activities and spatial disposition, regarding the daily break routine within a mixed-type group. The author particularly emphasizes the necessity of systematic planning, discusses the problems encountered by teachers in introducing the flexible organization of children's daily break activities; parent's needs related to the needs of their children; the issue of adaptation and socialization of children; the acceptance of diversity and children's desire for cooperation. The author stresses the longevity of the process implementation, which is possible only if teachers are open to new challenges, and considers teachers' competence as the key factor in that process. The children's activities within the group (and during the daily break) show that all children have the possibility to satisfy their needs without endangering the needs of others.*

Key words: *children, teacher, organization, needs, cooperation.*